

KONVENTA KUADËR PËR MBROJTJEN E PAKICAVE KOMBËTARE

Shtetet anëtare të Këshillit të Evropës dhe shtetet e tjera, nënshkruese në këtë Konventë kuadër;

Duke konsideruar se synimi i Këshillit të Evropës është arritja e një uniteti më të madh ndërmjet anëtarëve të tij, me qëllim që të rmbrojnë dhe realizojnë idealet e parimet,që përbëjnë trashëgiminë e tyre të përbashkët;

Duke gjykuar se një prej metodave për arritjen e këtij qëllimi është ruajtja dhe realizimi i mëtejshëm i të drejtave të njeriut dhe lirive themelore;

Duke dashur që të zbatojnë Deklaratën e Kryetarëve të Shteteve dhe Qeverive të Shteteve Anëtare të Këshillit të Evropës, miratuar në Vjenë, më 9 tetor 1993;

Të angazhuar për të mbrojtur ekzistencën e pakicave kombëtare në territoret e tyre përkatëse;

Duke pasur parasysh se ndryshimet në historinë e Evropës kanë treguar se rmbrojtja e pakicave kombëtare paraqet rëndësi për stabilitetin, sigurimin demokratik dhe paqen në këtë kontinent;

Duke konsideruar se një shoqëri pluraliste dhe e vërtetë demokratike duhet që jo vetëm të respektojë identitetin etnik, kulturor, gjuhësor dhe fetar të çdo personi që i përket një pakice kombëtare, por gjithashtu edhe të krijojë kushtet e nevojshme që iu japin mundësi atyre për të shprehur, ruajtur dhe-zhvilluar këtë identitet;

Duke pasur parasysh se krijimi i një klime të tolerancës dhe dialogut është e nevojshme që t'i mundësojë shumëllojshmërisë kulturore që të jetë një burim e faktor i pasurimit të çdo shoqërie, dhe jo i ndarjes;

Duke konsideruar se ndërtimi i një Evrope tolerante dhe të begatuar nuk varet vetëm në bashkëpunimin ndërmjet shteteve, por kërkon gjithashtu edhe bashkëpunimin ndërkufitar ndërmjet autoriteteve lokale dhe rajonale, pa cënuar kushtetutën dhe integritetin territorial të çdo shteti;

Duke pasur parasysh Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, dhe Protokollet e saj;

Duke iu referuar angazhimeve mbi mbrojtjen e pakicave kombëtare në konventat dhe deklaratat e Kombeve të Bashkuara, dhe ne dokumentet e Konferencës mbi Sigurimin dhe Bashkëpunimin në Evropë, veçanërisht Dokumentin e Kopenhagenit, më 29 qershor 1990;

Të angazhuar për të përcaktuar parimet që duhen respektuar dhe detyrimet që burojnë prej tyre, me qëllim që të sigurojnë, në shtetet anëtare dhe shtetet të tjera që mund të bëhen palë në këtë instrument, mbrojtjen efektive të pakicave kombëtare dhe të të drejtave e lirive të personave që iu përkasin këtyre pakicave, në kuadrin e shtetit ligjor, respektimit të integritetit territorial dhe sovranitetit kombëtar të shteteve;

Të vendosur për të zbatuar parimet e parashtruara në këtë Konventë kornizë nëpërmjet legjislacionit kombëtar dhe politikave qeveritare të përshtatshme,

Bien dakord si vijon:

Pjesa I

Neni 1

Mbrojtja e pakicave kombëtare dhe e të drejtave e lirive të personave që iu përkasin këtyre pakicave formojnë një pjesë përbërëse të mbrojtjes ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, dhe si të tilla përfshihen në kuadrin e bashkëpunimit ndërkombëtar.

Neni 2

Dispozitat e kësaj Konvente kornizë do të zbatohen në mirëbesim, në frymën e mirëkuptimit dhe tolerancës, dhe në përputhje me parimet e fqinjësisë së mirë, marrëdhënieve miqësore dhe bashkëpunimit ndërmjet shteteve.

Neni 3

1.Çdo person që i përket një pakice kombëtare do të ketë të drejtën që të zgjedhë lirisht për t'u trajtuar apo jo si i tillë, dhe nuk do të ketë asnjë disavantazh nga kjo zgjedhje apo nga ushtrimi i të drejtave që lidhen me këtë zgjedhje.

2.Personat që u përkasin pakicave kombëtare mund të ushtrojnë të drejtat dhe të gëzojnë liritë që burojnë prej parimeve të parashikuara në këtë Konventë kornizë në mënyrë individuale si dhe në bashkësi me të tjerët.

Pjesa II

Neni 4

1.Palët angazhohen t'iu garantojnë personave që iu përkasin pakicave kombëtare të drejtën e barazisë para ligjit dhe të mbrojtjes së barabartë nga ligji. Lidhur me këtë, do të ndalohej çdo diskriminim bazuar në përkatësinë në një pakicë kombëtare.

2.Palët angazhohen që të miratojnë, kurdoherë që është e nevojshme, masa të përshtatshme me qëllim që të nxisin, në të gjitha sferat e jetës ekonomike, shoqërore, politike dhe kulturore, barazi të plotë dhe efektive ndërmjet personave që i përkasin një pakice kombëtare dhe atyre që i përkasin shumicës. Lidhur me këtë, ata do të marrin parasysh në mënyrën e duhur kushtet e veçanta të personave që u përkasin pakicave kombëtare.

3.Masat e miratuara në përputhje me paragrafin 2 nuk do të konsiderohen se janë një akt diskriminimi.

Neni 5

1.Palët angazhohen të nxisin kushtet e nevojshme për personat që iu përkasin pakicave kombëtare për të ruajtur dhe zhvilluar kulturën e tyre, dhe për të ruajtur

elementet themelore të këtij identiteti, konkretisht besimin fetar, gjuhën, traditat dhe trashëgiminë kulturore.

2. Pa cënuar masat e marra për realizimin e politikës së tyre të integritetit të përgjithshëm, Palët nuk do të ndërmarrin politika apo praktika që synojnë në asimilimin e personave që iu përkasin pakicave kombëtare kundër vullnetit të tyre dhe do të mbrojnë këta persona nga çdo akt që synon një asimilim i tillë.

Neni 6

1. Palët do të inkurajojnë një frymë tolerance dhe dialogun ndërkulturor dhe do të marrin masa efektive për të nxitur respektin e ndërsjelltë, mirëkuptimin dhe bashkëpunimin ndërmjet të gjithë personave që jetojnë në territorin e tyre pa dallim përsa i përket identitetit etnik, kulturor, gjuhësor apo fetar të këtyre personave veçanërisht në fushën e arsimit, kulturës dhe shtypit.

2. Palët angazhohen të marrin masa të përshtatshme të mbrojnë personat që mund të nënshtrohen kërcënimeve apo akteve të diskriminimit, armiqësisë apo dhunës, si pasojë e identitetit të tyre etnik, kulturor gjuhësor apo fetar.

Neni 7

Palët do të sigurojnë respektimin e së drejtës së çdo personi që i përket një pakice kombëtare për lirinë e grumbullimeve paqësore, lirinë e organizimit, lirinë e shprehjes dhe lirinë e mendimit, ndërgjegjes dhe besimit fetar.

Neni 8

Palët angazhohen të pranojnë se çdo person që i përket një pakice kombëtare ka të drejtën të manifestojë fenë apo besimin e tij/saj dhe të krijojë institucionet, organizatat dhe shoqatat fetare.

Neni 9

1. Palët angazhohen të pranojnë se e drejta e lirisë së shprehjes së çdo personi që i përket një pakice kombëtare përfshin lirinë për të pasur mendime, dhe për të marrë dhe shpërndarë informacione e ide në gjuhën e pakicës, pa ndërhyrjen e autoriteteve publike dhe pavarësisht nga kufijtë. Palët do të sigurojnë, brenda kuadrit të sistemeve të tyre ligjore, që personat që i përkasin një pakice kombëtare nuk diskriminohen lidhur me raportet e tyre me shtypin.

2. Paragrafi 1 nuk do të ndalojë Palët që të kërkojnë, pa diskriminim dhe mbi bazën e kritereve objektive, liçensimin e radiopërhapjes dhe televizionit, apo ndërmarrjeve të kinemasë.

3. Palët nuk do të pengojnë krijimin dhe përdorimin e shtypit të shkruar nga personat që i përkasin pakicave kombëtare. Në kuadrin ligjor të sistemit të përhapjes së radios dhe televizionit, ata do të sigurojnë, për aq sa është e mundur, dhe duke pasur parasysh dispozitat e paragrafit 1, që personat që i përkasin pakicave kombëtare t'iu jepen mundësi për të pasur dhe përdorur shtypin e tyre.

4.Në kuadrin e sistemit të tyre ligjor, Palët do të miratojnë masa të përshtatshme për të lehtësuar kontaktet me shtypin për personat që i përkasin pakicave kombëtare dhe për të nxitur tolerancën dhe lejuar shumëllojshmërinë kulturore.

Neni 10

1.Palët angazhohen të njohin që çdo person që i përket një pakice kombëtare ka të drejtën të përdorë lirisht dhe pa ndërhyrje gjuhën e tij/saj të pakicës, në mënyrë personale dhe publike, me gojë dhe me shkrim.

2.Në zonat ku personat që i përkasin pakicave kombëtare banojnë tradicionalisht apo në numër thelbësor, në qoftë se këta persona parashtrojnë kërkesë, dhe kur ajo i përgjigjet një nevojë reale, Palët do të përpiqen të sigurojnë, për aq sa është e mundur, kushtet që mund të bëjnë të mundur përdorimin e gjuhës së pakicës në marrëdhëniet ndërmjet këtyre personave dhe autoriteteve administrative.

3.Palët angazhohen të garantojnë të drejtën e çdo personi që i përket një pakice kombëtare për t'u informuar menjëherë, në një gjuhë që ai/ajo e kupton, mbi arsyet e arrestimit të tij/saj, dhe për natyrën dhe shkakun e çdo akuze kundër tij/saj, dhe për të mbrojtur veten e tij/saj në këtë gjuhë, dhe në se është e nevojshme me ndihmën pa pagesë të një përkthyesi.

Neni 11

1.Palët angazhohen të njohin se çdo person që i përket pakicave kombëtare ka të drejtën të përdorë mbiemrin (prejardhjen) dhe emrat e parë në gjuhën e pakicës dhe të drejtën për njohjen e tyre zyrtarisht, në përputhje me procedurat e parashikuara në sistemin e tyre ligjor.

2.Palët angazhohen të njohin se çdo person që i përket një pakice kombëtare ka të drejtën të shfaqë në gjuhën e tij/saj të pakicës shenja, mbishkrime dhe informacione të tjera të një natyre personale në mënyrë të dukshme për publikun.

3.Në zonat e banuara tradicionalisht nga një numër thelbësor i personave të pakicave kombëtare, Palët do të përpiqen, në kuadrin e sistemit të tyre ligjor, përfshirë kur është e përshtatshme, marrëveshje me shtetet e tjera, dhe duke marrë parasysh kushtet e tyre të veçanta, të vendosin emrat tradicionalë vendas, emrat e rrugëve dhe tregues të tjerë topografikë për publikun edhe në gjuhën e pakicës, kur ka një kërkesë të mjaftueshme për këta tregues.

Neni 12

1.Palët, kur është e përshtatshme, do të marrin masa në fushën e arsimit dhe studimeve për të nxitur njohjen e kulturës, historisë, gjuhës dhe besimit fetar të pakicave kombëtare të tyre dhe të shumicës.

2.Në këtë kuadër, Palët do të sigurojnë ndër të tjera mundësi të përshtatshme për kualifikimin e mësuesve dhe pajisjen me tekste shkollore, dhe të lehtësojnë kontaktet ndërmjet studentëve dhe mësuesve të komuniteteve të ndryshme.

3.Palët angazhohen të nxisin mundësi të barabarta për ndjekjen e arsimit në të gjitha nivelet për personat që i përkasin pakicave kombëtare.

Neni 13

1.Në kuadrin e sistemeve të tyre arsimore, Palët do të njohin të drejtën se personat që i përkasin një pakice kombëtare kanë të drejtë të ndërtojnë dhe drejtojnë institucionet e tyre arsimore dhe kualifikuese private.

2.Ushtrimi i kësaj të drejte nuk do të sjellë ndonjë detyrim financiar për Palët.

Neni 14

1.Palët angazhohen të njohin se çdo person që i përket një pakice kombëtare ka të drejtën të mësojë gjuhën e tij/saj të pakicës.

2.Në zonat ku personat që i përkasin pakicave kombëtare banojnë tradicionalisht apo në numër thelbësor, në se ka një kërkesë të mjaftueshme, Palët do të përpiqen të sigurojnë, për aq sa është e mundur, dhe në kuadrin e sistemeve të tyre arsimore, që personat që i përkasin këtyre pakicave të kenë mundësi të përshtatshme për të mësuar gjuhën e pakicës apo për të marrë mësim në këtë gjuhë.

3.Paragrafi 2 i këtij neni do të zbatohet pa çënuar mësimin e gjuhës zyrtare apo mësimin në këtë gjuhë.

Neni 15

Palët do të krijojnë kushtet e nevojshme për pjesëmarrjen aktive të personave që i përkasin pakicave kombëtare në jetën kulturore, shoqërore dhe ekonomike dhe në çështjet publike, veçanërisht për ato që ndikojnë mbi ta.

Neni 16

Palët nuk do të ndërmarrin masa që ndryshojnë përbërjen e popullsisë në zonat e banuara nga personat që u përkasin pakicave kombëtare dhe synojnë në kufizimin e të drejtave e lirive që burojnë nga parimet e parashikuara në këtë Konventë kornizë.

Neni 17

1.Palët angazhohen të mos ndërhyjnë në të drejtën e personave që i përkasin pakicave kombëtare për të vendosur dhe mbajtur kontakte të lira dhe paqësore përgjatë kufijve me personat që banojnë ligjërisht në shtete të tjera, veçanërisht me ata me të cilat kanë një identitet etnik, kulturor, gjuhësor apo fetar, apo një trashëgimi të përbashkët kulturore.

2.Palët angazhohen të mos ndërhyjnë në të drejtën e personave që i përkasin pakicave kombëtare për të marrë pjesë në aktivitetet e organizatave joqeveritare, në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Neni 18

1. Palët do të përpiqen të përfundojnë, kur është e nevojshme, marrëveshje dypalëshe dhe shumëpalëshe me shtetet e tjera, veçanërisht me shtetet fqinje, për të siguruar mbrojtjen e personave që i përkasin pakicave kombëtare përkatëse.

2. Kur është me vend, Palët do të marrin masa për të inkurajuar bashkëpunimin ndërkufitar.

Neni 19

Palët angazhohen të respektojnë dhe zbatojnë parimet e parashikuara në këtë Konventë kornizë, duke bërë, kur është e nevojshme, vetëm ato kufizime apo shmangie që janë parashikuar në instrumentet juridike ndërkombëtare, veçanërisht në Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore, në masën që ato janë të përshtatshme për të drejtat dhe liritë që burojnë nga këto parime.

Pjesa III

Neni 20

Në ushtrimin e të drejtave dhe lirive që burojnë nga parimet e parashikuara në këtë Konventë kornizë, çdo person që i përket një pakice kombëtare do të respektojë legjislacionin kombëtar dhe të drejtat e të tjerëve, veçanërisht atyre të personave që i përkasin shumicës apo pakicave të tjera kombëtare.

Neni 21

Asgjë në këtë Konventë kornizë nuk do të interpretohet se nënkupton ndonjë të drejtë për t'u angazhuar në aktivitete apo për të kryer ndonjë veprim kundër parimeve themelore së drejtës ndërkombëtare, dhe veçanërisht barazisë sovrane, integritetit territorial dhe pavarësisë politike të shteteve.

Neni 22

Asgjë në këtë Konventë kornizë nuk do të kuptohet se kufizon apo shmang ndonjë prej të drejtave të njeriut dhe lirive themelore që mund të sigurohen sipas ligjeve të ndonjë Pale Kontraktuese, apo sipas ndonjë marrëveshje tjetër ku ajo është Palë.

Neni 23

Të drejtat dhe liritë që burojnë nga parimet e parashikuara në këtë Konventë kornizë, në masën që ato janë objekt i një dispozite përgjegjëse në Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore apo në Protokollet e saj, do të kuptohen në një mënyrë që vjen në përputhje me dispozitat e kësaj të fundit.

Pjesa IV

Neni 24

1. Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës do të mbikqyrë zbatimin e kësaj Konvente kornizë nga Palët Kontraktuese.

2.Palët që nuk janë anëtare të Këshillit të Evropës do të marrin pjesë në mekanizmin zbatues, sipas procedurave që do të përcaktohen.

Neni 25

1.Brenda një periudhe 1 vjeçare pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente kornizë lidhur me një Palë Kontraktuese, kjo e fundit do t'i transmetojë Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës informacion të plotë mbi masat legislative dhe të tjera, të marra për zbatimin e parimeve të parashtruara në këtë Konventë kornizë.

2.Për periudhën më pas, secila Palë do t'i transmetojë Sekretarit të Përgjithshëm, në një mënyrë periodike dhe kurdoherë që kërkon Komiteti i Ministrave, çdo informacion shtesë përkatës lidhur me zbatimin e kësaj Konventë kornizë.

3.Sekretari i Përgjithshëm do t'i parashtojë Komitetit të Ministrave informacionin e transmetuar sipas kushteve të këtij Neni.

Neni 26

1.Në vlerësimin e përshtatshmërisë së masave të marra nga Palët për të zbatuar parimet e parashtruara në këtë Konventë kornizë, Komiteti i Ministrave do të ndihmohet nga një komitet këshillimor, anëtarët e të cilit do të kenë një kualifikim të njohur në fushën e mbrojtjes së pakicave kombëtare.

2.Përbërja e këtij komiteti këshillimor dhe procedurat e tij do të përcaktohen nga Komiteti i Ministrave brenda një periudhe 1 vjeçare pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente kornizë.

Pjesa V

Neni 27

Kjo Konventë kornizë do të hapet për nënshkrim nga shtetet anëtare të Këshillit të Evropës. Deri në datën kur Konventa hyn në fuqi, ajo do të jetë e hapur gjithashtu për nënshkrim edhe nga ndonjë shtet tjetër i ftuar nga Komiteti i Ministrave. Ajo i nënshtrohet ratifikimit, pranimi apo miratimit. Instrumentet e ratifikimit, pranimi apo miratimit do të depozitohen tek Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës.

Neni 28

1.Kjo Konventë kornizë do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas periudhës 3-mujore pas datës në të cilën 12 shtete anëtare të Këshillit të Evropës kanë shprehur pëlqimin e tyre për të pranuar si të detyrueshme Konventën, në përputhje me dispozitat e Nenit 27.

2.Lidhur me secilin shtet anëtar, i cili shpreh më pas pëlqimin e tij për të pranuar si të detyrueshme atë, Konventa kornizë do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas periudhës 3- mujore pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimi apo miratimit.

Neni 29

1.Pas hyrjes në fuqi të kësaj Konvente kuadër dhe pas konsultimit të Shteteve Kontraktuese, Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës mund të ftojë për të aderuar në Konventë, nëpërmjet një vendimi të marrë me shumicën e parashikuar në Nenin 20.d të Statutit të Këshillit të Evropës, çdo shtet jo-anëtar të Këshillit të Evropës, që i ftuar të nënshkruajë në përputhje me dispozitat e Nenit 27, nuk e ka bërë këtë akoma, dhe çdo shtet tjetër jo-anëtar.

2.Lidhur me ndonjë shtet aderues, i cili shpreh më pas pëlqimin e tij për të pranuar si të detyrueshme atë, Konventa kornizë do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas periudhës 3- mujore pas datës së depozitimit të instrumentit të ratifikimit, pranimi apo miratimit.

Neni 30

1.Secili shtet mund të përcaktojë, në kohën e nënshkrimit, apo kur depoziton instrumentin e tij të ratifikimit, pranimi, miratimit apo aderimit, territorin apo territoret për të cilat ai është përgjegjës në marrëdhëniet ndërkombëtare ku do të zbatohet kjo Konventë kornizë.

2.Secili shtet mund të zgjerojë, në një kohë të mëvonshme, me anë të një deklarate drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës, zbatimin e kësaj Konvente kornizë në çdo territor tjetër të përcaktuar në deklaratë. Lidhur me këto territore, Konventa kornizë do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas përfundimit të periudhës 3-mujore pas datës së marrjes së një deklarate të tillë nga Sekretari i Përgjithshëm.

3.Çdo deklaratë e bërë sipas dy paragrafeve të mësipërm mund të tërhiqet, lidhur me çdo territor të përcaktuar në këtë deklaratë, me anë të një njoftimi drejtuar Sekretarit të përgjithshëm. Tërheqja do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas përfundimit të periudhës 3-mujore pas datës së marrjes të një njoftimi të tillë nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 31

1.Secila Palë mund të denoncojë në çdo moment këtë Konventë kornizë nëpërmjet një njoftimi drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Këshillit të Evropës.

2. Ky denoncim do të hyjë në fuqi në ditën e parë të muajit pasues pas përfundimit të një periudhe 6-mujore pas datës së marrjes së njoftimit nga Sekretari i Përgjithshëm.

Neni 32

Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do të njoftojë shtetet anëtare të Këshillit, shtetet e tjera nënshkruese dhe çdo shtet që ka aderuar në këtë Konventë kornizë për:

- a.çdo nënshkrim;
- b.depozitimin e secilit instrument të ratifikimit, pranimi, miratimit apo aderimit;
- c. secilën datë të hyrjes në fuqi të kësaj Konvente kornizë në përputhje me Nenin,28, 29 dhe 30;
- d.secilin veprim, njoftim apo komunikim tjetër lidhur me këtë Konventë kornizë.

Në prani të nëshkruesve, të autorizuar në mënyrën e duhur, kanë nënshkruar këtë Konventë kornizë.

Bërë në Strazbourg ditën e 1 te shkurtit, të vitit 1995, në gjuhën angleze dhe franceze, duke pasur të dy tekstet të njëjtën vlerë, në një kopje të vetme, e cila do të depozitohet në arkivat e Këshillit të Evropës. Sekretari i Përgjithshëm i Këshillit të Evropës do t'i transmetojë kopjet e vërtetuara secilit shtet anëtar të Këshillit të Evropës dhe secilit shtet të ftuar për të nënshkruar apo aderuar në këtë Konventë korniozë.